

ישיבת ועדת איכות הסביבה

16.12.2020

נוכחים: מולי ספקטור, יובל בר, אמיר פלג (יו"ר), רויטל דג'אווי-בן יעקב, דנה אדמון-אדרי, מרק מרקוס (נציג ציבור), יהודית מימון, אלה פלד (נציגת ציבור), עדי חמאווי (נציג ציבור), בשמת גלין (מנהלת אגף איכות הסביבה). תומר מאהלר (רכז איכות סביבה, מ.א. אשכול).
התנצלו – אריק דניאל, רותם בוקסבאום, עמי אוליאל (נציג ציבור)
חסרים: רננה אילן (המשרד להגנת הסביבה), שחר יסינובסקי (היחידה הסביבתית נגב מערבי), ינון אגם, תברואן המועצה.

עידכונים:

דוח נובמבר - תומר מאהלר דיווח לוועדה על אירועי האכיפה האחרונים כפי שהשתקפו בדוח על חודש נובמבר. שריפות - היו כ-12 שריפות, רובן קטנות. לדוגמה שרפו שקים של זרעי תפוחי אדמה (תופעה הקשורה לגד"שים הגדולים). למרות בקשות פקחי המועצה התופעה נמשכה ולבסוף ניתן קנס. מפחק שדה ניצן – היה ניסיון להצית את המפחק. הגיע שופל מטעם המושב ופעל לכיבוי האש. פקח האגף נשאר בשטח עד סיום הטיפול בשריפה. בנוסף ניתן קנס למושב והועברו נתונים להמשך אכיפה של הרט"ג ושל משרד הגנת הסביבה. תשלום עבור שימוש בשופל – היה מקרה אחד בו מי שיצר את השריפה והמפגע שילם למועצה את העלות של השימוש בשופל שהזמינה המועצה. במקרה אחר היישוב שילם על השופל בעצמו. זבובים – היו מקרי זבובים בפתחה הנובעים מרפת חולית, בנירים היה אירוע זבובים ברפת והם קיבלו קנס. היו תלונות על זבובים במושב יבול אבל לא נמצאו מוקדים באזור יבול. המוקד האפשרי והמרכזי הוא רפת חולית אשר השפיעה על כלל הפתחה. הזבובים בפתחה הגיעו ככל הנראה מחולית והם יהיו נוכחים לעוד 3 שבועות לפחות. חברי הוועדה שאלו את מנהלת האגף מה האגף והמועצה עושים מול רפת חולית? הרפת הייתה כבר בשימוע, חטפה קנסות. נראה ששום פעולה לא עוזרת. בשמת ותומר עידכנו שרפת חולית קיבלה שלוש קנסות ובנוסף נעשתה שם אכיפה מטעם המשרד להגנת הסביבה (האחראית לפסולת חקלאית וסביבה חקלאית במחוז דרום הגיע לרפת וביצעה שם אכיפה). שיחות עם רכז המשק ומנהל הרפת לא הועילו ולכן קראו לאנשי משרד הגנה"ס והיחידה הסביבתית. הוועדה ציינה שלא יכול להיות שאלפי תושבים באשכול יחיו בתוך סיוט ויהיו בני ערובה של רפת אחת שעוברת על התקנות. אם יש צורך להוציא צו מנהלי, צו סגירה או ביטול רישיון עסק הגיע הזמן לעשות זאת. מנהלת האגף הבהירה שתעלה זאת מול ראש המועצה. לדברי מנהלת האגף אחרי השימוע לפני כשנה הרפת התנהלה בסדר. בסוף הקיץ הזה הם חזרו לייצר זבובים. בשמת תזמן אותם לפגישה עם ראש המועצה ולשימוע נוסף. מתשובת מנהלת האגף לא היה ברור מספיק מה הכוח שיש למועצה ומה יכולות להיות תוצאותיו של שימוע כזה.

מבדיקות פקחי האגף לא נמצאו מפגעים משמעותיים הגורמים לזבובים באזור הפתחה מלבד רפת חולית. בחולית, יתד ושדה אברהם תוגברו מלכודות הזבובים.

הפער בין מספר האירועים המתואר בדו"ח לבין הקנסות וההתרעות הניתנים בפועל – הוועדה ביקשה לדעת את פשר הפער הזה בין האירועים לבין אכיפה. מנהלת האגף ציינה שאם מגיע פקח לשריפה והחקלאי כיבה את השריפה אז ישנו אירוע אבל אין דוח או ההתרעה. הוועדה שאלה מי קבע שבמקרה שריפה לא ינתנו התרעה או דוח? מנהלת האגף ציינה שאם הפקח בשטח רואה שהחקלאי מכבה את השריפה אז לא ינתנו דוח או התרעה. הוועדה שאלה מדוע לכל הפחות לא ניתנת אזהרה/התרעה בכתב למי שביצע את העבירה? לפי תומר ישנו מדרג – ניתנת אזהרה בעל פה. אם החקלאי מפנה את המפגע ומטפל בו לא נעשה המשך אכיפה. **הוועדה שאלה האם יש נוהל סדור שמופעל בשטח או שהכל נתון לשיקול דעת הפקח בשטח?** תומר ענה שבהקשר לזבובים זה קשור למידת התפתחות הגלמים והרימות במפגע... **הוועדה הזכירה את אחד מעוגניה לשנת 2021 והוא יצירת נהלי עבודה מסודרים וברורים בתחום הפיקוח.** הוועדה הדגישה שיש הבדל בין מפגע של גזם וירקות למפגע של שריפה שכבר הוצתה, יצרה עשן, הובילה למחלות וכו'. אם הוצתה שריפה יש לתת קנס או אזהרה מכיוון שהעבירה כבר יצאה לפועל. יש לנהל דיון בנושא מול ראש המועצה, סגנו ובעלי התפקידים האחרים במועצה ולייצר נוהל ברור. זה מתחבר לעוגן הוועדה על הפיקוח וזה כלי מאוד חשוב לפקחים בשטח שברור להם מה עושים ואיך עובדים. במקרה של שריפה יש לתת אזהרה או דו"ח. מנהלת האגף דיווחה שכל נושא הפיקוח ישתנה בתחילת 2021. גיל רפואה עוזב ותומר ונמרוד יצאו לקורס פיקוח של אשכול הרשויות ויקבלו תעודת פקח. האגף מעוניין לקלוט פקח נוסף וזה יקרה במהלך 2021.

פרויקט ה-500 – פרויקט של עובדים שמנקים שטחים פתוחים יצא לפועל בנחל הבשור בשיתוף רט"ג. כ-15 עובדים ניקו את נחל הבשור, דרך הבשור, המצפורים השונים וכו'. הפרויקט היה בהובלת רט"ג והפקח האזורי מורן בקיש. יש עוד מבצעים מתוכננים כגון ניקיון דרך השדות. יש שיתוף פעולה של הישובים השונים לאורך דרך השדות. יש תוכנית לנקות סביב מפחק מבטחים. יש תוכנית לנטיעת עצים שיחצצו בין מפחק מבטחים לדרך השדות.

תפקוד הוועדה לאיכה"ס – חברי הוועדה הציעו לקיים פגישה עם יועץ מהתחום לגבי תפקוד הוועדה ויכולת ההשפעה שלה על המתרחש במועצה בתחום איכה"ס. הוועדה תוכל ללמוד גם גישות ושיטות עבודה מרשויות אחרות. מפגש כזה יוכל להועיל לוועדה לבנות את החזון שלה בתחום בהקשר לעבודה על תוכנית האב. איש המקצוע הזה יוכל להפגש עם גורמים נוספים במועצה כמו מנהלת האגף ובעלי תפקידי אחרים ולגבש תובנות בנושא התפקוד של הוועדה וממשקיה עם המועצה ועובדיה.

תוכנית חומש בנושא איכות סביבה וקיימות

אחד העוגנים שלנו לשנת 2021 הייתה כתיבת פרק בנושא זה בתוכנית האב. המטרה שלנו היא תוכנית כוללת שתכתב על ידי מומחה בנושא ותיתן למועצה תוכנית ארוכת טווח וקצרת טווח בנושא איכה"ס וקיימות. הנושא עלה גם בישיבה עם הנהלת המועצה מינואר 2020 ולא זכה להתייחסות רצינית. היו פגישות של חברי הוועדה בנושא עם רננה מנהלת האגף האסטרטגי. בהתכתבות האחרונה בנושא עם רננה עלה שהנושא כלל לא קודם מסיבות תקציביות. מנהלת האגף דיווחה כי לא הסתייע להשיג תקצוב לנושא זה. האגף ינסה להשיג מקור כספי מקולות קוראים. **הוועדה הדגישה כי אם המליאה והמועצה מגדירים כבר שנה שנייה ברציפות את איכות הסביבה בראש סדר העדיפויות יש להקצות לנושא זה מקור תקציבי בבסיס התקציב.**

אנחנו כוועדה רואים בתוכנית כזו דבר חשוב וחותרמת שנוכל להשאיר אחרינו לוועדות העתידיות ולמועצה. הבעיה היא העלויות. אנחנו צריכים להחליט האם אנחנו מביאים זאת כהצעת החלטה למליאה על בסיס המסמך של מרק. לפי מרק מרקוס ישנם כמה דברים עקרוניים ומרכזיים: (1) להסכים כוועדה עם מה שכתוב בתוכנית (ראו נספח לפרוטוקול זה) (2) מי מנהל את העסק הזה? יש לשכור מומחה לתחום אשר זה המקצוע שלו – משרד לתכנון סביבתי וקיימות ברשויות מקומיות. לצד זאת צריך יהיה להקים גם ועדת היגוי לתחום בהובלת נציג הוועדה לאיכה"ס (3) יש לשים דגש על שיתוף הציבור בתהליך כתיבת והכנת התוכנית. יש להזמין את הדיונים לציבור ולייצר מספר מפגשים גדולים עם הציבור (4) על התוכנית להיות מעשית עם מדדים ברורים לביצוע לטווח הקרוב ולטווח הרחוק (5) כל העוסקים בתחום איכות הסביבה והקיימות צריכים להיות חלק מהתהליך. כמו כן נציגי הישובים במועצה. לפחות נציג מכל ישוב (6) מנגנון של דיווח שוטף לציבור הרחב במועצה (6) תקצוב התוכנית בתוך תקציב 2021 של המועצה (7) סיום הכנת התוכנית 2021.

התוכנית תוכן על ידי גורם מקצועי מתחום התכנון הסביבתי. התוכנית תהווה פרק של קיימות בתוך תוכנית האב המועצתית. מנהלת האגף הציעה שועדת איכה"ס תפנה למליאה ותציין כי היא מעוניינת לקדם את פרק איכה"ס והקיימות בתוכנית האב המועצתית. לצורך כך על הוועדה לבקש שני שלבים – (1) כתיבת התוכנית הכוללת (2) קידום הפרויקטים הנגזרים מתוכנית זו. **מנהלת האגף הדגישה שכעת פרק הקיימות בתוכנית האב לא מקודם על ידי אף גורם במועצה.**

הוועדה שאלה כיצד תוכניות ארוכות טווח כגון תוכנית אב משתלבות בתוכניות השנתיות של האגף. מנהלת האגף ציינה שתוכנית העבודה נכתבת כל שנה. במקביל אם תתוכנן תוכנית אב ובה תהיה השפעה מיידית על האגף, האגף יתחשב בה.

הוועדה החליטה לקיים פגישה עם רננה מהאגף האסטרטגי ופגישות עם אנשי תכנון בנושא, אנשי משרד הגנ"ס וכו' כדי להבין כיצד ניתן לקדם את כתיבת פרק הקיימות ואיכה"ס בתוכנית האב ולהשיג לו מקורות תקציביים (רננה אילן, יפעת מאירוביץ).

תקציב ותוכנית עבודה 2021

הוועדה שאלה כיצד מתחברת תוכנית העבודה לעוגנים של הוועדה שהוצגו בישיבה הקודמת: **נושא הפסולת החקלאית** - לא נכלל בתוך התוכנית השנתית של האגף. כיצד ניתן להסביר זאת בהתחשב בכך שנושא הפסולת החקלאית הוא נושא מפתח לטיפול ברובם המוחלט של המפגעים הסביבתיים באשכול? לפי **מנהלת האגף החקלאות והפסולת החקלאית הנגזרת ממנה איננה חלק מהעבודה המדוייקת של האגף לאיכה"ס**. סגן ראש המועצה החדש מודע לקשר שבין איכה"ס לחקלאות ולכולם ברור שיש צורך בבעל תפקיד במועצה שיעסוק בנושא החקלאות במשרה מלאה. כל העיסוק בפסולת החקלאית יהיה בשת"פ עם אותו בעל תפקיד ולכן זה לא נמצא כרגע בתוכנית העבודה של האגף. חברי הוועדה העירו שזה מעט מוזר שאחד הנושאים המרכזיים בו עוסקים האגף והוועדה קרוב לשנתיים והוא נעדר כרגע מתוכנית העבודה. מנהלת האגף ציינה שנושא החקלאות אינו מובל על ידי אגף איכה"ס. גם נושא הגזם החקלאי נעשה בשיתוף האגף אך לא מובל על ידו. מכיוון שהנושא לא הובל על ידי אף אחד במועצה לקח האגף על עצמו לכתוב את התוכנית בנושא הגזם. אולם אין כסף לנושא בבסיס התקציב השוטף של האגף. יש תקציב ממשלתי ותב"רים. חברי הוועדה ציינו שמדובר על הפסולת החקלאית שמייצרת את רוב הבעיות הסביבתיות במועצה. עד שיתחיל רכז החקלאות לתפקד עלולה לעבור לפחות חצי שנה. ישנו חשש שהנושא יוקפא בזמן הזה. אם אין לנושא ביטוי בתוכנית העבודה הוא עלול ליפול בין הכיסאות. הפסולת החקלאית היא לב העשייה הסביבתית במועצה.

חיזוק מערך הפיקוח – כיצד רואים זאת בתקציב ובתוכנית העבודה? לדברי מנהלת האגף יש שני עובדים שיצאו לקורס פקחים. בנוסף יהיה עוד פקח בהמשך השנה. נרכשו טבלטים לעובדי האגף וגם חומרה בתחום הפיקוח. סדרי העבודה בתחום הפיקוח יוכלו להכתב ולהתנסח לאחר שעובדי האגף ישובו מקורס הפקחים. תקצוב הפקח השלישי תואם מול ניר וגדי והובטח תקצוב למשרה זו.

חינוך סביבתי – מדוע קוצץ הסכום מ150 אלף ש"ח ל130 אלף ש"ח? מה פירוש הסעיף התקציבי של הגינות הקהילתיות? מנהלת האגף ציינה שהגינות הקהילתיות עוברות מה"חוסן" לאגף איכה"ס. אורן מנהל תחום הגינות הקהילתיות ימשיך בתפקידו. התוכנית של אורן תוגדל ותועצם. ישנה כוונה להקים עוד גינות קהילתיות ביישובים נוספים. לפי מנהלת

האגף המודעות הסביבתית הוא השם הכולל של התחום שתחתיו נמצא גם החינוך הסביבתי. לגבי האגף תחתיו יתנהל החינוך הסביבתי יש להחליט זאת, אך לפי מנהלת האגף על המודעות הסביבתית להיות תחת אחריות האגף כגורם מתכלל. נעשו פרויקטים רבים בשנה האחרונה בנושא מודעות סביבתית. לגבי העובד שיהיה אחראי על ניהול התחום יצא מכרז מסודר. **לועדה חשוב לציין כי בישיבה הקודמת נאמר גם על ידי מנהלת האגף שצריך בעל תפקיד אחד שמרכז את תחום החינוך הסביבתי והמודעות הסביבתית.** במועצות שכנות התחום הזה הוא אחד. ההפרדה בין "חינוך" ל"מודעות" לא קיימת במקומות אחרים. מה שנאמר כבר שנה וחצי בוועדה **שהנושא צריך להיות תחת רכז אחד, תחת אגף ספציפי עם איגום תקציבים מקסימלי לצורך אחוזי משרה גבוהים כמה שיותר.** הגינות הקהילתיות למשל הוא דוגמא קלאסית לנושא שצריך להכנס תחת בעל התפקיד שירכז את החינוך הסביבתי. מאוד חשוב שתצא אמירה ברורה שלא משנה האגף תחתיו שוכן הנושא אלא מה שחשוב שיהיה בעל תפקיד אחד באחוזי משרה מקסימליים שעוסק בנושא. **זה עוגן ברור של הוועדה שהוסכם גם על ידי מנהלת האגף שאדם אחד במשרה מלאה שמרכז את כל התחום הזה הוא בעל חשיבות עליונה.** חשוב לראות איך עושים את זה נכון השנה ולא מייצרים שוב כפילויות וחלקיות משרה.

פסולת ביתית ומחזור – לפי מנהלת האגף הטיפול בנושא הוא חלק מתוכנית העבודה של האגף. הוועדה שאלה על הסכום של 500 אלף ₪ שהוקדשו בתקציב לנושא הגזם הגנני". מנהלת האגף השיבה שסכום זה משוריינ לטיפול בגזם הגנני בשנת 2021 בשותפות עם אשכול הרשויות נגב מערבי. מפרט השירות של הטיפול בגזם הגנני-ביתי עדיין לא פורסם ולא ברור בדיוק מהיכן יאסף הגזם.

הוועדה ציינה שהוקדשו סכומים נמוכים **לטיפול ביתושים ולטיפול במכרסמים בתקציב השנתי** (כמה אלפי שקלים לטיפול במזיקים אלו, דומה לסעיף התקציבי שהוקדש לקניית ציוד משרדי). מנהלת האגף ציינה שהסכום מספיק כדי להתמודד עם מפגעי היתושים והמכרסמים. ישנו סעיף נפרד לטיפול ביתושים בנחל הבשור.

אתר דייה

חברי הוועדה ביקשו הסבר על נושא אתר דייה, הממשקים המועצתיים מול האתר והסכום של חצי מיליון ₪ שהוקדש בתקציב להעברה לקיבוץ צאלים שמפעיל את האתר. מנהלת האגף הסבירה כי האשפה של המועצה מפונה לאתר דייה. בנוסף מפונה אשפה ממחנות צה"ל ועל כך מקבלת המועצה החזר כספי ממשרד הבטחון. אנחנו מחוייבים לפנות את האשפה ממחנות צה"ל מכיוון שהם משלמים ארנונה. האגף והגזברות בדקו את הנושא ומשתלם להמשיך לפנות אשפה לצה"ל על פני ביטול הארנונה ממחנות צה"ל. בנוגע לאשפה המועצתית – אתר דייה קולט פסולת מיישובי המועצה. במסגרת הסכם ישן בין המועצה

לאחר דייח היישוב לא משלם ישירות למפעילי האתר (קיבוץ צאלים) אלא התשלום נעשה על ידי המועצה. אתר דייח נמצא בעומס גדול ותפוסה כמעט מלאה ולא נותר בו כמעט מקום להטמנה. **לאחרונה נערך שימוע לאתר דייח על ידי משרד הגנה"ס ונקבע שכמות הפסולת שמותר לאתר לקלוט תצומצם מאוד.** מדובר כרגע על 110 טון ליום של אשפה מהמועצה ומיישובי המועצה. קיבוץ צאלים מפעיל את האתר טען והוכיח שמכיוון שהוא לא מקבל כסף מהמועצה סך ההוצאות שלו גדול מסך ההכנסות שלו והוא בעצם מסבסד את המועצה עקב ההוצאות החדשות לקליטת אשפה מהמועצה בלבד. קיבוץ צאלים התחיל לשלוח חשבוניות למועצה. הם עשו חשבון לגבי עלויות הטיפול ומה הסכום שיש לדעתם לגבות מהמועצה. קיבוץ צאלים ציין 2 אפשרויות במצב הנוכחי: 1) שהם יסגרו את האתר ושהמועצה תצטרך להוביל את הפסולת לאתר דודאים (חברי הוועדה הדגישו שהאתר הוא של המועצה ולא של קיבוץ צאלים) 2) צאלים יפסיקו להפעיל את האתר ואז המועצה תצטרך להפעיל את האתר. לפי מנהלת האגף העלויות השנתיות לא ישתנו מכיוון שהמועצה תצטרך להעסיק את בעלי התפקידים באתר (הוועדה שאלה האם המספרים הנ"ל אכן נבדקו על ידי המועצה?) 3) להעביר לקיבוץ צאלים את הסכום (חצי מיליון ₪) כדי לכסות את העלויות העודפות של הפעלת האתר. המועצה החליטה על אפשרות מספר שלוש לאחר בדיקה שקבעה שזו האפשרות הזולה מכולן. מנהלת האגף הדגישה שהסכום הזה לא נגרע מתקציב האגף וראש המועצה יצטרך לגייס לכך מקור תקציבי. חברי הוועדה העירו שלפי דברי ראש המועצה במליאת המועצה לא קיים הסכם חתום או חוזה בין המועצה לבין קיבוץ צאלים. חברי הוועדה ציינו שאם ישנו תהליך כזה בו מתחילה המועצה לשלם מאות אלפי שקלים מכספי משלם המיסים למפעילי האתר יש לוודא שהמועצה מפקחת על האתר ומוודא שאין גביית יתר מהמועצה ומיישובים. מנהלת האגף ציינה כי היא האחראית על הקשר מול אתר דייח. היא ציינה שהעלות של חצי מיליון ₪ נמוכה יותר משמעותית מהובלת הפסולת לאתר דודאים וגם מהפעלה עצמאית של המועצה את אתר דייח (עלויות עובדים, כלים וכו'). לפי מנהלת האגף החזקת האתר על ידי צאלים לאורך השנים הכניסה לקיבוץ רווחים כספיים גדולים. הוועדה שאלה האם הרווחים גדולים שנכנסו למפעילי האתר לאורך השנים התבטאו גם בהחזרת כספים למועצה כחלק מהזיכיון אותו קיבלו? האם כאשר האתר היה רווחי מאוד הוא חלק את הרווחים עם המועצה כבעלת האתר והקרקע? מתוך כך לא מובן לחברי הוועדה מדוע כעת עלינו לשלם חצי מיליון ₪ בשנה למפעילי האתר. **מנהלת האגף ציינה שיש להפנות שאלות אלו להנהגת המועצה.** החסכון הכספי למועצה היה מעצם העובדה שהאתר לא גבה כסף על הטמנת האשפה המועצתית. הוועדה הציעה לבדוק את הכנסות האתר בעשור האחרון ולבדוק האם זה יכול להתקזז עם התשלום של חצי מיליון השקל שאמור לקבל האתר בשנת 2021.